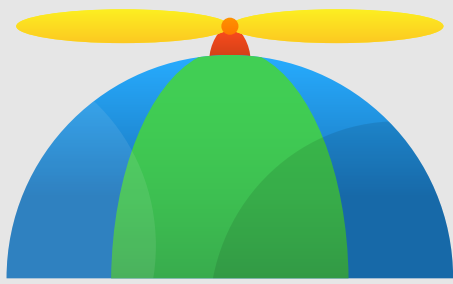

Historien bag PROPELHATTEN

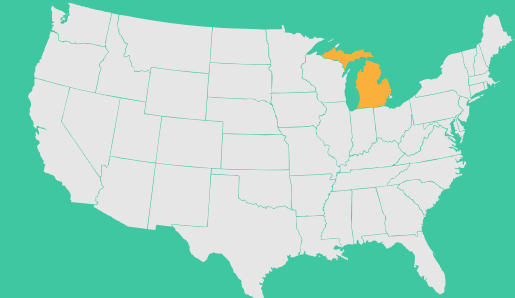
“CHANGING THE WAY AMERICA FLIES.”

EN ANTITYNGDEKRAFTOPFINDELSE

Udtrykket 'Propellerhead' bliver i dag brugt til at beskrive teknofile, og bruges også indimellem nedsettende for teknologi- og, i særdeleshed, computer-entusiaster. Ofte vil den moderne nörd være satirisk afbilledet med en kasket, der har en eller to legetøjspropeller fastgjort horisontalt på kaskettens top.

Blev denne pragtfulde hat mon opfundet i flowerpowerhippie-tiden i 1960'erne? Nej. Den blev faktisk opfundet årtier tidligere. Det er alment accepteret at propelhatten blev til i Cadillac, Michigan i 1947. Det var sci-fi-forfatteren og tegneren Ray Faraday Nelson, der stod bag. Nelson hævder at have fundet på propelhatten, mens han stadig var en high school-elev. Han hævder, at han i 1947, afholdt en regional science fiction konference i sin stue, som endte med, at han og nogle andre Michigan fans iklædte sig improviserede kostumer, så

de kunne tage nogle sjove billeder, som de foregav skulle bruges som coverbill-ede til science fiction blade. Hoved-beklædningen, som han designede til en rumhelt med antityngdekraftsevner, blev den første propelhat nogensinde. Den var lavet ud af nogle plastikstykker, lidt bøjletråd, nogle perler og en propel fra et modelfly, samt nogle hæfteklammer til at holde det hele sammen.

Propelhatten blev opfundet i i Cadillac, Michigan i USA.

STARTEN PÅ NOGET STORT

George Young, en af Nelsons venner, mener stadig den dag i dag, at Nelson købte hatten i en ticens-butik og altså ikke lavede den selv. Nelson fastholder dog, at hatten var hans egen opfindelse. Alle var dog enige om, at hatten var en fantastisk sjov opfindelse, og Young har på et senere tidspunkt haft den på til en science fiction konference, hvor den var et kæmpe hit.

Propelhatten blev hurtigt en måde hvorpå science fiction fans kunne identi-ficere sig selv. Dette skete primært efter, at Nelson havde lavet en tegneserie, som viste Young iført propelhatten.

Som propelhattens popularitet voksede, blev der hurtigt priskrig på disse farv-erige hovedbeklædninger.

Reklame fra d. 12. juni 1948.

Reklame fra d. 5. juni 1948.

MILLION DOLLAR OPFINDELSE, ELLER?

Den angivelige opfinder af propelhatten, Ray Faraday Nelson, tjente aldrig nogen penge på sin opfindelse pga. en række misforståelser, da propelhatten for første gang blev kommercialiseret. Han er dog i dag anerkendt for at være et funda-mentalt led i populariseringen af propelhatten.

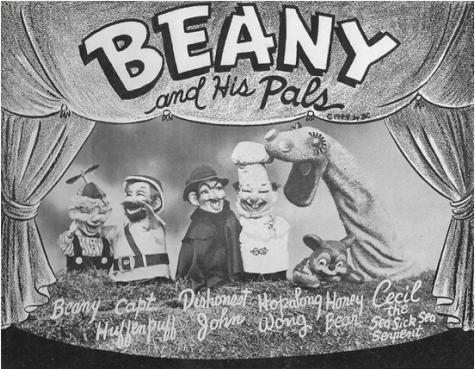
★ PROPELHATFAKTA ★

KÆR HAT HAR MANGE NAVNE

Fra helikopterhat til møllehat til jetpropelhat - ja, propelhatten havde mange navne under markedsføringskampagnerne. Et mere kontroversielt navn var Den Atomiske Propelhat, der sammen med sloganet "Krigen er i gang!" blev markedsført kun tre år efter, at USA havde smidt atombomb-erne Fat Man og Little Boy under 2. Verdenskrig.

PROPELHATTEN I FJERNSYNET

Nelsons tegneserie med propelhatten førte andre med sig og i 1949 blev et dukkeshow kaldt Time for Beany (Tid til Beany) bragt på lokalt tv, hvor en af hovedkaraktererne, Beany, bar en propel-hat.

TV-serien "Time for Beany".

Showet blev hurtigt en stor succes, og var populært hos både børn og voksne (inklusive Albert Einstein), hvilket førte til at det blev sendt på nationalt tv fra 1950-1955.

TV-serien "Beany and Cecil".

DET KULTURELLE FÆNOMEN

I 1958 blev propelhatten og dens vej ind i amerikansk kultur vist som en del af U.S. Pavillonens udstillingen 'Hvordan amerikanere lever ved Bruxelles verden-sudstilling. Et billede i Life Magazine viste hvordan propelhatten og andre amerikanske dimser heraf bl.a. nogle glamor-type solbriller, indbød til latter blandt de belgiere, der pakkede udstill-ingsvarerne ud.

Kellogg's hoppede med på propelhatstil-len ved at tilbyde børn en propelhat, hvis de indsendte et bestemt antal æsketoppe. Dette blev senere hen illustreret i tegneserien Steen og Stoffer. Her samler Steen flittigt fire bokstoppe ind, som han sender til firmaet bag morgenmadsproduktet, for derefter at vente i flere uger på at modtage sin

Propelhatten, der her skulle vise "How America Lives", tiltrak meget opmærksomhed på den amerikanske udstilling på Brussels Fair i 1958.

“

Centuries after all my writings have been forgotten, in some far corner of the galaxy, a beaniecopter will still be spinning.

– Ray Faraday Nelson om sin opfindelse.

”

EN TIDSALDER SLUTTER - ELLER GØR DEN?

Gennem 1950'erne havde propelhatten taget USA med storm. I mellemtiden skete der dog det, at de sci-fi-fans, der selv havde lavet deres propelhatte og stolt båret dem som en del af en indforstået joke, holdt op med at have dem på så snart propelhatten blev populær blandt de almene amerikanske unge.

Selvom propelhatten stadigvæk ville kunne opleves i tegneserier i mange år efter dillen foretog sig, blev unge, der stadig brugte propelhatten, hurtigt regnet for at være social usofis-tikeret.

Det så ud til, at det farverige fænomen, der fra 1947 havde ændret amerikansk hovedbeklædning for altid, var ved sit ende.

Vi skal nemlig helt frem til 1970'erne, før en revolutionerende propelhat igen ville sætte hovedbeklædningen på den amerikanske dagsorden.

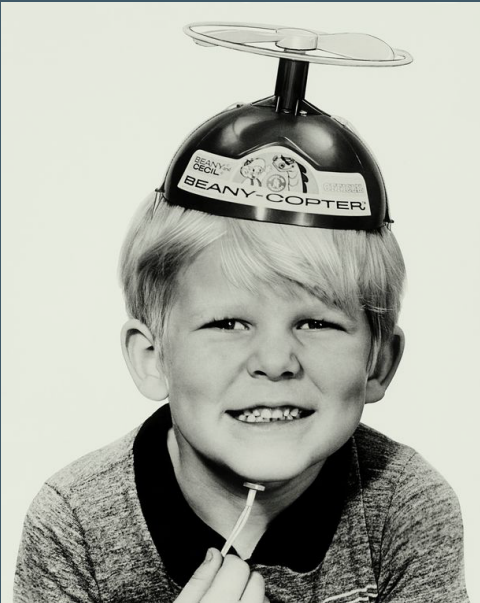
Den kvikke læser har måske allerede regnet ud, at den traditionelle propelhat, som man i hvert fald kender den i Danmark, slet ikke er blevet nævnt endnu!

Propelhattens opfinder var også en tegner. Her ses én af hans tegninger - med propelhat!

Maleriet "Boy With a Propeller Beanie" af Guy Pène du Bois fra 1948.

"The Beany-Copter" fra 1961. Ved at trække i et stykke plastik kunne man få propellen til at flyve af hatten.

EN REVOLUTIONERENDE PROPELHAT

Men hvornår kom kasketmodellen af propelhatten ind i billedet? Og hvem var hjernen bag det, der sidenhen skulle blive en essentiel beklædningsgenstand for propellerheads?

Her bliver historien interessant. Hovedpersonen er Wavy Gravy, en amerikansk entertainer og fredsaktivist, der bedst er kendt for sit hippieudseende, sin personlighed og sine overbevisninger.

Som et lille sidespring til historien kan det nævnes at Wavy var en af Bob Dylans tidligste venner i New York City, hvor de boede sammen i en lille lejlighed over the Gaslight café i New York Citys Greenwich Village, hvor Bob Dylan plejede at spille. Wavy endte tilmed med at gifte sig med en af Dylans tidligere kærester.

Eftersom Wavy tit blev arresteret til demonstration, udtænkte han en måde hvorpå sandsynligheden for at han blev arresteret blev mindsket: Han ville klæde sig ud som en klovn. "Klovne er sikre" sagde han. En af Wavys nærmeste venner, og en

medhippie i Hog Farm kollektivet, var Stacy Samuels. Til Stacys fødselsdag i 1975 fik Wavy den idé at sætte en propel fast på en ordinær baseballkasket, og fik en ven til at montere den for sig i anledningen af Stacys fødselsdag.

Propelkasketten var så fin, at Stacy besluttede sig for at lave og sælge dem, og det blev starten på hans firma Interstellar Propeller i 1976.

Det viser sig, at Stacy er en lokal berømt. Han er nemlig ingen anden end "The Banjo Man", som er en af det amerikanske fodboldhold San Francisco 49'ers' største fans. I de seneste 30 år, lige siden den allerførste fodboldkamp i 1983, så snart nationalmelodien er færdig, har Stacy vandret rundt på tribunerne og spillet Foggy Mountain Breakdown på sin femstrengsbanjo og med sin propel sat fast på en 49'ers kasket.

Wavy Gravy, opfinderen af propelkasketten.

Stacy Samuels, også kendt som "The Banjo Man", der har solgt over 1.5 millioner propelhatte.

INTERSTELLAR PROPELLER

Den socialt usofistikerede tankegang, man havde om folk, der gik med propelhat efter dillen foretog sig efter 1950'erne, gjorde ironisk nok propelhatten populær igen blandt sci-fi-fans, der ellers tidligere var stoppet med at bruge den, da den var blevet for mainstream. Man blev altså betragtet som lidt af en nørd, hvis man gik med propelhat.

For Stacys vedkommende, direktøren af firmaet Interstellar Propeller, så eksploderede propelhattens popularitet i 1990'erne. Fra at være en nørdet ting blev propelhatten igen til et "must-have" blandt unge. I en hændelse, grundet propelhattens popularitet, kunne man i nationale nyheder høre om, at politiet arresterede en 10-årig dreng, der havde truet en 9-årig dreng med en pistol fordi han ville have hans regnbuefarvede propelhat.

Stacy har proklameret, at Interstellar Propeller har solgt over 1,5 millioner propelhatte gennem forretningens nu 30-årige levetid. Forretningen, som går under sloganet "Changing the way America flies", har mellem fem til ti medarbejdere afhængigt af sæsonen. De sælger både de traditionelle propelhuer, de nyere propelkasketter og mere ekstraordinære propelhatte.

En grundlæggende del af succesen skyldes, ifølge Stacy, softwareindustrien. Det var igen sci-fi-fans, der ofte interesserede sig for computer- og internetkulturen, der videreførte propelhatten til en helt ny såkaldt "geek-culture".

Og computerindustriens glæde for propelhatten er faktisk begyndelsen på slutningen af propelhattens fantastiske historie. I dag er betegnelsen "propellerhead" nemlig stort set synonymt med en såkaldt computernørd.

“

Everyone was buying them, kids, gang members, church-goers.

– Stacy Samuels om salget af propelhatte.

”

UTRADITIONELLE PROPELHATTE

Den 27. september 1996 dukkede en kæmpe propelhat op på "The Great Dome" på Massachusetts Institute of Technology.

Ved brug af et stykke rødt stof, fik man sammen med propellerne toppen til at ligne en propelhat.

Hos Interstellar Propeller kan man købe en propelcykelhjelm for kun \$5,95.

I Googles hovedkvarter, Googleplex, kan man opleve en Android skulptur, der bærer en propelhat.

DEN GYLDNE PROPELHAT

I midten af 1990'erne uddelte firmaet Interstellar Propeller, som er en af de primære grunde til, at propelkasketten blev populær, en gylde propelhat til Bill Gates. Af alle mennesker, fortjener Bill Gates vist nok en gylde propelhat, da man godt kan kalde ham konge af softwareindustrien, der var med til at gøre propelhatten populær i nyere tid.

★ PROPELHATFAKTA ★

NOOGLERE HOS GOOGLE

Det kan være hårdt at starte nyt arbejde, men hos Google kan det også være sjovt. Alle nye medarbejdere, kendt som Nooglere, skal på deres første fredag på arbejdet have en propelhat på, som der står Noogler på. Der er jo en grund til, at man hos Google, kalder fredage for TGIF - Thank God It's Friday.

PROPELHATTENS REJSE

Propelhattens popularitet har bølget op og ned igennem de sidste mange årtier.

Fra sci-fi-kostume til kulturelt fænomen til computerentusiastbeklædning. Den har haft mange identiter; fra propelhue til propelkasket til propelcykelhjelme.

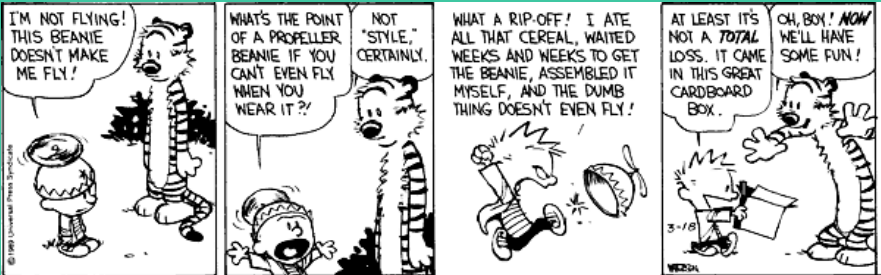
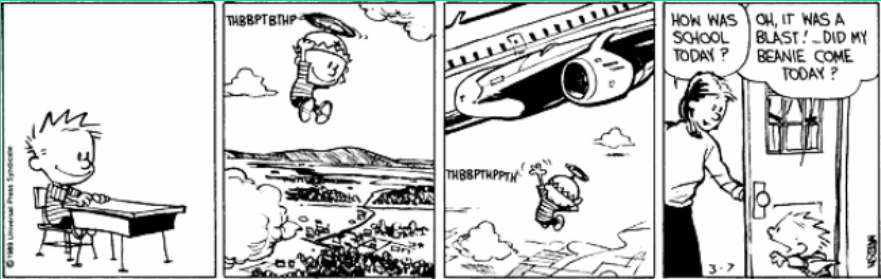
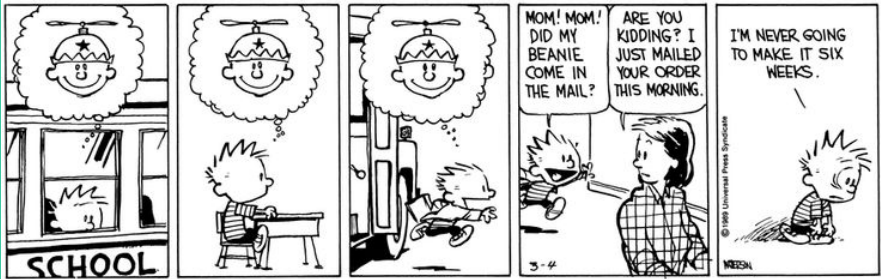
I dag kan man endda finde tips på internettet til hvordan man selv bygger sin egen hjemmelavet motoriserede propelhat. Så behøver den ikke engang vindenergi!

Så på trods af propelhattens nuværende status indenfor computerkulturen, så er jeg sikker på, at alle vil kunne få sig en super oplevelse, hvis de prøvede en propelhat. Se blot tilbage på historien.

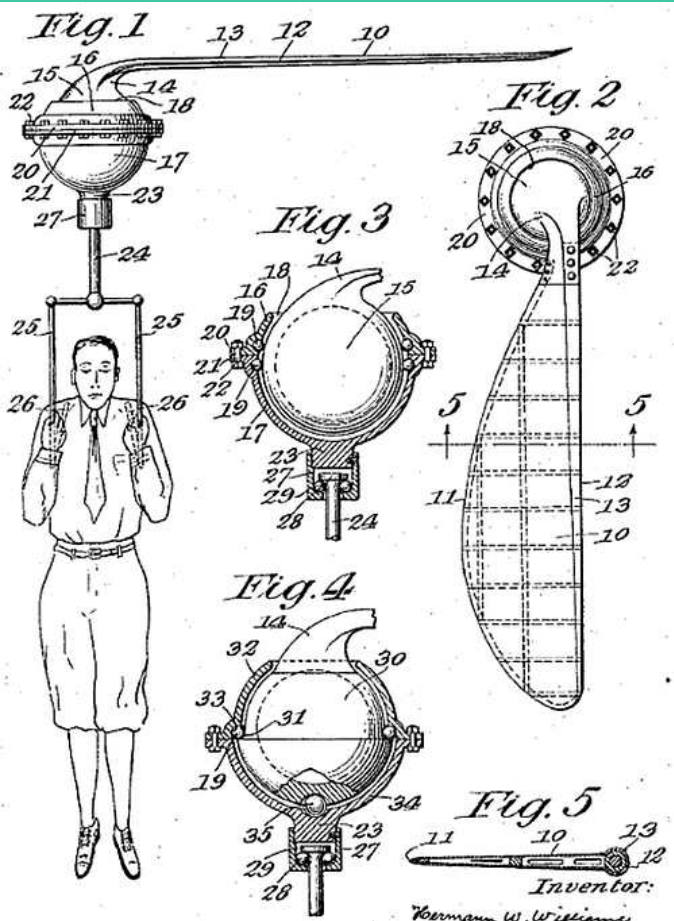
Min erfaring siger, at enhver dag, man er iført en propelhat, er en god dag. Det er svært ikke at være glad, når man ved, hvilken slags farverig og skør hovedbeklædning, man går med. Man bliver jo automatisk ti gange sejere med en propelhat!

Jeg tog dog selv skridtet længere og søgte nogle "originale" propelhatte. I stedet for at tage tidsmaskinen tilbage til 1947, tog jeg til San Francisco og besøgte Interstellar Propeller. En rejse på mange tusinde kilometer. Men hvorfor? Ja, det er svært at forklare.

Jeg tror, at hvis man virkelig vil have svaret, er man selv nødt til selv at tage en propelhat på og opleve hvad det vil sige at være en propellerhead.

I tegneserien Steen og Stoffer blev propelhatten set flere gange. Når først Steen får sit eksemplar, finder han ud af, at den desværre ikke giver ham mulighed for at flyve.

"The Ultimate Propellerhead". Over 15 år før den første propelhat så dagens lys, søgte Herman W. Williams om patent på sin opfindelse, der skulle erstatte faldskærmen.